

בבא מציעא צ"ו

רב אשי א' "וכי ישאל איש מעם רעהו" ולא שרעהו נשאל הכתוב הקפיד על שעת שאלה
הגמרא ממשיכה לדון, מנין שבכדי לפטור שואל כשהיו הבעלים עמו, דווקא כשהיו בשעת השאלה, ולא מספיק אם היו בשעה שנשברה או מתה. רב אשי אמר, מגוף הכתוב ניתן ללמוד כן, שנאמר: "וכי ישאל איש מעם רעהו", ולא ששאל את רעהו למלאכה, ובכזה מקרה אמרה התורה "שְׁלֵם וְשְׁלֵם", אף אם אחר כך רעהו היה עמו. אבל בשעה ששאל היה גם רעהו שאול למלאכה, הדין שפטור. ומכאן שהכתוב הקפיד על שעת שאלה. שואלת הגמרא, אם כבר מכתוב זה לומדים פטור של שאלה בבעלים, מדוע חזרה התורה וכתבה, "אִם בְּעַלְיוֹ עִמּוֹ" וכן "בְּעַלְיוֹ אֵין עִמּוֹ"? עונה הגמרא, שאם לא כן היה מקום לומר שאין לדייק כך, כיון שאפשר לומר שדרך הכתוב לדבר כך, וחייב בין כשנשאל בבעלים ובין בלא בעלים. ואחרי כן, נלמד מהמילים "מֵעַם רְעֵהוּ" ולא רעהו עצמו, שפטור רק אם היה עמו בשעת שאלה.

שאלה לרבעה מהו הסתפק רמי בר חמא, מה הדין אם שאל את הבהמה כדי לרובעה? האם הוא חייב באונסיה או לא. האם צריכים שהשואל ישאל את הבהמה כמו שאנשים שואלים אותה, והרי אנשים אינם שואלים בהמה לכך. או שהטעם ששואל חייב באונסין הוא מפני ההנאה, והרי יש לו הנאה. וכן מה הדין אם שאלה כדי שיראה כעשיר ויתנו לו באמנה ובאשראי. האם צריכים שתהיה לו הנאה ממונית מהשאלה והרי יש לו⁶⁷, או שצריכים שישאל ממון שיש בו הנאה.

שאל לעשות פחות מפרוטה או שתיומה הדין אם שאלה כדי לעשות בה מלאכה פחות פרות לעשות בפרוטה האם צריכים שישאל ממון והרי הוא שאל ממון, או שכל פחות מפרוטה אינו כלום. ואם תמצא לומר שפחות מפרוטה אינו כלום מה הדין אם שאל שתי פרות לעשות בהן מלאכה בפרוטה. האם הולכים אחרי השואל והמשאיל ויש כאן שאלה של ממון, או הולכים אחרי הפרות והרי בכל אחת מהן אין שאלה של ממון.

שאל משותפים וא' מהם נשאל לו שותפים ששאלו ונשאל לא' מהם מה הדין אם שאל משותפים ואחד מהשותפים נשאל לו. האם צריכים שבעליו כולו יהיה עמו וכיון שאחד מהם אינו עמו הוא חייב⁶⁸. או שהוא פטור מלשלם על החלק של השותף שהיה עמו. מה הדין בשותפים ששאלו לחרוש בה קרקע של שותפות והבעלים

67 צריך שישאיל לו ממון ושתהיה לו הנאה ממנו. תוס'.

68 ואינו דומה למה שא' במרובה חמישה בקר ואפילו חמישה חצאי בקר מפני ששם יש סברא שישלם לפי מה שגנב, אבל אין סברא לפטור שאלה בבעלים והוא חידוש, ואין לך בו לא חידושו. תוס'.

נשאל לאחד מהם, למלאכה שאינה של השותפות. האם צריך שהבעלים יהיה עם השואל כולו וחייב, או שהוא פטור בחלק של אותו שותף שהיה עמו במלאכתו.

שאל מאשה ונשאל בעלה אשה ששאלה ונשאל לבעל צא והשאל עם פרתי מהאשה⁶⁹ פרה של נכסי מילוג ובעלה נשאל

עמה למלאכתו. ומה הדין באשה ששאלה פרה לחרוש קרקע נכסי מילוג שלה והבעלים נשאלו לבעל למלאכת עצמו. האם אומרים 'קנין פירות כקנין הגוף' או לא. רבינא אמר לרב אשי מה הדין באומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי? האם צריכים שהיה עמו בעליו ממש, או שאומרים 'שלוחו של אדם כמותו'!

בבעל מח' ר"י ור"ל במוכר שדה לפירות לר"י וקנין פירות כק' הגוף לר"ל לא כק' הגוף אשי, בבעל היא מחלוקת רבי יוחנן ויש

לקיש⁷⁰. בשליח, היא מחלוקת רבי יונתן ורבי יאשיה. בבעל היא מחלוקת רבי יוחנן ויש לקיש במה ששנינו, המוכר שדהו לחבירו לפירות רבי יוחנן אומר מביא וקורא, 'קנין פירות כקנין הגוף דמי', ולכן הקונה שיש לו קנין פירות יכול לומר "האדמה אשר נתת לי". ריש לקיש אומר מביא ואינו קורא, 'קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי', וכיון שאין לקונה קנין בגוף הקרקע אינו יכול לומר "האדמה אשר נתת לי". בשליח הדבר תלוי במחלוקת רבי יונתן ורבי יאשיה במה רבי יאשיה אומר בבב"יתא, לומדים מהכתוב "אִישָׁה יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁה יִפְרְנֶנּוּ" שהאומר לאפוטרופוס כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה, אינם מופרים. ורבי יונתן אומר שבכל מקום מציינו ששלוחו של אדם כמותו⁷¹

אמר לעבדו צא והשאל עם פרתי יד עבד כיד רבו שאל רב עיליש את רבא, מה הדין באומר לעבדו צא והשאל עם פרתי. והשאלה היא בין למי שאמר שלוחו

של אדם כמותו, ובין למי שאמר שלוחו של אדם אינו כמותו. למי שאמר שלוחו של אדם כמותו, הוא בשליח שהוא בר מצוה, ולא בעבד שאינו בר מצוה⁷². ואפילו למי שאמר שאין שלוחו של אדם כמותו הוא בשליח, אבל בעבד יד עבד היא כיד רבו. אמר לו רבא, מסתבר לומר שיד עבד כיד רבו.

בעל בנכסי אשתו פטור מדין בעליו עמו של אשתו. האם הוא הבעל הוא שואל בנכסי מילוג

69 תוס' שאלו איזה כח יש לאשה להשאל נכסי מילוג שהפירות הם של הבעל, שרק לו יש רשות להשאל אותם, ולמה נקטו שאל מהאשה. וי"ל שאין לבעל רשות להשאל אותם ללא רשות האשה או למכור את הפירות משום רווח הבית, או שהשאלה היא כששאל מהאיש את נכסי המילוג שהם של האשה. תוס'.

70 לא רצו לומר שהיא מח' תנאים במוכר עבדו ע"מ שישמשנו שלשים יום מי הוא בדין יום א יומיים. מפני שיש מי שא' שנח' אם דורשים "תחתיו", או מפני ששם הוא כקנין הגוף רק מפני שהמוכר משייר לעצמו פירות בעין יפה. תוס'.

71 הדמיון ביניהם הוא מפני שטעמו של ר' יאשיה הוא מפני שכתוב שתי פעמים "אִישָׁה יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁה יִפְרְנֶנּוּ" למעט את השליח, וכן כאן כתוב "בעליו עמו" שתי פעמים. תוס'.

72 והרי לומדים את דין שליחת מ"כ תרימו גם אתם" לרבות שלוחכם והרי אין דין שואל ומשאל נוהג בעבד שאין לו כלום בלא רבו. רש"י.

של אשתו וחייב באונסין או שהוא שוכר ופטור? אמר רבא, לפי חריפותו כך היא הטעות שטעה, שהרי ממה נפשך, אם הבעל הוא שואל, הרי אשתו עמו תדיר במלאכתו שנשאלה לו מתחילה בזמן שנשאה, והיא שאלה בבעלים ופטור. ואם הבעל הוא שוכר, היא שכירות בבעלים⁷³.

אשה ששכרה פרה ונישאה האם הבעל הוא שוכר או שואל
ואין לומר שלרמי בר חמא היה ספק כשהבעל שוכר מהאשה פרה, ואחר כך נשאה. מפני שאם הבעל הוא

שואל בנכסי מילוג של אשתו, באה השאלה בבעלים ומפקיעה את השכירות שלא בבעלים. ואם הבעל הוא שוכר, תבוא השכירות בבעלים ותוציא את השכירות שלא בבעלים⁷⁴? אלא רמי בר חמא הסתפק, כשהאשה שכרה פרה מאדם אחר ואחר כך הבעל נשא אותה. וזכה אף בפרה להשתמש בה כל יומי השכירות. האם הוא שואל ממנה ודינו כשוכר פרה מתבירו והשאלה לאחר ומתה.

לחכ' שא' השואל משלם לשוכר ונחלקו חכמים ורבי יוסי בפרק המפקיד, חכמים היא שאלה בבע' אמרו שהשוכר נשבע שמתה כדרכה ופטור,

והשואל משלם לשוכר, ורבי יוסי אומר תחזור פרה לבעלים. ולפי חכמים שאמרו שהשואל משלם לשוכר, היא בודאי שאלה בבעלים. מפני שאפילו אם הבעל הוא שואל, כיון שהוא צריך לשלם לאשה היא שאלה בבעלים והוא פטור. והספק הוא לפי רבי יוסי, הסובר שתחזור פרה לבעלים הראשונים. וכיון שהבעלים הראשונים אינם עמו, הספק הוא אם הבעל הוא שואל והוא חייב באונסין ומשלם לבעלים הראשונים, או שכיון שחכמים תקנו לה פרקונה תחת פירות אם נשבת הוא שוכר ממנה ופטור.

אמר רבא, בעל בנכסי מילוג אינו לא שואל ולא שוכר אלא לוקח ופטור⁷⁵. ממה שאמר רבי יוסי חנינא⁷⁶, באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מילוג בחיי בעלה ומתה, והבעל יורש את אשתו דבר תורה⁷⁷. הבעל מוציא מיד הלקוחות, שאין לה רשות למכור שהוא הלוקח הראשון.

בעל בנכסי אשתו מי מעל שאל רמי בר חמא, כשנפלו לה נכסים מאביה משנשאת ועמם מעות הקדש ואין ידוע שהם הקדש. וחכמים אמרו שהבעל זוכה בכל הנכסים להשתמש ולאכול פירות⁷⁸ מי

73 רבא יכול להקשות מהמשנה ביבמות בנכסי מילוג, אם פחתו פחתו לו מכאן שאינם באחריות הבעל. אלא שהקשה קושיה טובה יותר. או מפני שאפשר להעמיד בקרקע שהתמעטה מדיני שומרים. תוס'.

74 ולא מסתבר לומר שדוקא השאלה שהוסיף בה חיוב באונסין מפקיעה את השכירות. תוס'.

75 נראה לר"י שהוא שומר חנם וחייב בפשיעה ולפ"ז הלוקח בהמה לל' יום חייב כשומר חנם. תוס'. והרמב"ם חולק. הגהות הגר"א.

76 וחכמים לא עשו אותו כיוורש אלא משום ההפסד של האלמנה ולא משום ההפסד של המשאיל. תוס'. רש"י.

78 ובתקנה זו הבעל נעשה שליח בנכסי הקדש לקנותם והגמרא הבינה בס"ד שזו היא יציאתם לחולין ואפי' בעודם צרורים ומונחים, והשאל מי מעל בהוצאה זו. רש"י.

מעל? האם הבעל מועל מפני שהוא נשאה ועשה את עיקר המעשה, או שהיא שנישאה לו עשתה את עיקר המעשה, או שבית דין שתקנו שהבעל יזכה במעות מעלו?⁷⁹

רבא אמר הבעל מעל כשיוציא ואמר רבא מי ימעול?, אם נאמר שהבעל ימעול, מפני שהאשה אינה מוסרת לו אותם אלא הם נקנים לו מאליהם ממיתת אביה, הרי הבעל רוצה לקנות רק נכסים של היתר ולא של איסור?⁸⁰ אם נאמר שהיא תמעול, הרי לא נוח לה שתקנה גם את הנכסים של היתר, שהרי חכמים תקנו לבעל את הנכסים על כרחיה. וכן אין לומר שימעלו בית דין של ישראל שבאותו דור,⁸¹ הרי חכמים עשו תקנה ואמרו שהבעל הוא לוקח בנכסי מילוג של אשתו להיתר אבל לא עשו תקנה לאיסור. אלא אמר רבא, הבעל מעל לכשיוציאם. שכל זמן שהם צרורים ומונחים הבעל לא קנאם, ולא יצאו לחולין ואין כאן מעילה. והבעל מועל כשיוציאם לחולין, ככל מי שמוציא מעות הקדש לחולין.

כחש בשר מחמת מלאכה או מתה מחמת מלאכה פטור לא שאלה ע"מ להעמידה בכילה הסתפקה הגמרא מה הדין כשהבשר כחש מחמת מלאכה, האם השואל חייב או פטור. ואמר לו רב חלקיה בנו של רב אויא, האם מחייבים שואל במתה מחמת מלאכה, יאמר לו לא שאלתי את הבהמה להעמידה בכילה. אלא אמר רבא, לא רק אם הבשר כחש בשר מחמת מלאכה שואל פטור, אלא אפילו אם מתה מחמת מלאכה הוא פטור, מפני שיאמר לו, לא שאלתי להעמידה בכילה.

רב אמר למי ששאל קרדום ונשבר לקרדום טוב והקרדום נשבר. וכשבא לפני רבא אמר לו לך הבא עדים שלא שנית בו והפטור. ושואלת הגמרא מה הדין אם אין עדים? ומביאה הגמרא ראייה מהמעשה באדם ששאל קרדום ונשבר בפשיעה, ובא לפני רב ואמר לו לך שלם לו קרדום טוב⁸². שאלוהו רב כהנא ורב אסי, והרי שנינו במשנה, תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה. ששמין לו את הנבילה של הבהמה,

79 תוס'.

80 הבעל לא עשה מעשה של איסור ולא נוח לו לקנות איסור. תוס' כתבו שאפילו אם היה נוח לו לקנות לא היה קונה את ההקדש כי חכמים לא תיקנו לו ואיך היה מועל ע"י הנישואין. אלא שהגמרא כתבה את הטעם הזה כיון שצריכים אותו הנה לגבי בית דין. או שאמרו אותו לומר שהבעל שלא ימעול אפילו אם היה לוקח את המעות, מפני שלא התכוון לזכות בשל אחרים. תוס'.

81 בי"ד של ישראל שבאותו הדור שכל תקנות משפט תלויה בהן ועל ידיהם נהוגות חוקות המתקנים לצבור מאז והוא כמי שהם תקנו לו קנין זה ונמצאו הם המקנים נכסי הקדש והוציאום לחולין. רש"י.

82 רש"י מפרש שרב אמר שיתן לו קרדום אחר והשברים יהיו של השואל. ואין נראה לר' שמואל שהרי אפ' גנב וגזלן יכולים לפרוע אפ' סובין כמו מזיק. ומפרש ר"ש שלפי רב השואל יכול להחזיר את השברים אבל הפחת שהזול מעת השבירה עד שעת העמדה בדין הוא של השואל, והוא מוסיף על השברים עד לדמי נרגא שלם. ורב מדמה את השואל לגנב וגזלן שאין שמין להם. וריב"ם מוסיף שהם חולקים אפ' כשאין פחת. לרב פותחים ואומרים לשואל שישלם כלי חדש ולא מלמדים אותו שהוא יכול לשלם את השברים ולהוסיף עליהם, ולרב כהנא ורב אסי מלמדים אותו. תוס'.

והמזיק מוסיף עליה ומשלם. ומדוע לא ישומו את שברי הראשון ויוסיף עליהם
והבעלים ילך ויטרח ויקנה לו כלי אחר? ורב שתק, והלכה כרב כהנא ורב אסי,
שהשואל מחזיר את השברים ומשלים לו לדמי הכלי.

